

Utlåtande 2015:69 RV (Dnr 133-822/2015)

Ändring av VA-taxan, avgifter för allmänna vattentjänster

Förslag från Stockholm Vatten AB

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Stockholm Vatten AB medges rätt att höja avgifterna för allmänna vattentjänster med 9 procent från 1 oktober år 2015 och 5 procent vardera under åren 2016 till 2018.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Stockholm Vatten VA AB:s VA-taxa för kunder inom verksamhetsområdet ändrades senast år 2011. Taxan ökades då med 9 procent. I ägardirektiven för åren 2015 till 2017 uppmanas bolaget att föreslå en taxehöjning för att stärka bolagets ekonomi.

Stockholm Vatten har som grund för sitt förslag om ökad taxa utrett kostnadsutvecklingen för nuvarande verksamhet, de ekonomiska konsekvenserna av projektet Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA) samt de nya ägardirektiven.

För att trygga Stockholm Vatten-koncernens ekonomi, krävs en taxeökning om nio procent under år 2015. För följande år, fram till år 2020, krävs en årlig taxeökning om fem procent. Taxehöjningen ska täcka kostnadsökningen i rörelsen och stegvis anpassa VA-taxan till de förhållanden som kommer att råda när SFA genomförts.

Beredning

Ärendet har initierats av Stockholm Vatten AB och remitterats till stadsledningskontoret som har svarat med ett tjänsteutlåtande i samråd med Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontorets samlade bedömning är att taxehöjningen är nödvändig och i linje med rådande lagstiftning.

Mina synpunkter

Stockholm Vatten AB var under lång tid ett av de ledande VA-bolagen i Sverige när det gäller miljömässigt omhändertagande av dag- och avloppsvatten. Bolaget arbetade länge strategiskt och målinriktat för minimera miljöpåverkan i sin verksamhet. Bolaget kunde med kort varsel, tack vare sin höga kompetens och goda planering, snabbt genomföra ett flertal insatser för att minska föroreningsbelastningen på stadens vattenförekomster när medel från Miljömiljarden ställdes till förfogande (*se dnr 304-253/2014, bilaga 2*).

I mitten av 2000-talet förändrades dock bolagets arbetssätt. Bolaget gick från att arbeta efter långsiktiga mål till att fokusera på en så låg vatten- och avloppstaxa som möjligt. Omsvängningen i synen på VA-bolagets roll innebar att dess kärnverksamhet skulle renodlas och satsningar på forskning och analysverksamhet skars ned. Samtidigt byggdes en ekonomisk skuld upp inom bolaget.

På grund av de minskande intäkter som den förändrade politiska inriktningen gav upphov till var viktiga underhållsfrågor för ledningsnätet tvungna att nedprioriteras. I praktiken innebar det att bolaget övergick från ”förebyggande underhåll” av ledningsnätet till ”avhjälpande underhåll”. Arbets sättet innebar att reparation av nätet skulle ske först vid akuta oförutsedda händelser som vid t.ex. ledningsbrott och läckage.

Med ovan nämnda strategi har följt ett stort underhållsunderskott, dvs. små problem har förblivit oupptäckta och utvecklats till kostsamma reparationsåtgärder. I Bällstaån förekommer exempelvis förhöjda bakterierhalter som misstänks bero på felkopplade ledningar och läckage.

Den nya majoriteten ser allvarligt på detta, inte minst då Stockholm Vatten AB har getts en nyckelroll i genomförandet av de åtgärder som anges i Stockholms handlingsplan för god vattenstatus.

Idag renar Stockholm Vatten AB avloppsvatten från över en miljon personer. Vid haverier bräddas idag avloppsvatten genom nödutlopp till närmaste vattenområde. Detta sker även vid översvämningar när

ledningsnätets kapacitet överskrids. Att underlåta att arbeta med förebyggande åtgärder, som att exempelvis kontinuerligt undersöka och åtgärda ledningsnätets brister, skulle därför motverka genomförandet av handlingsplanen för god vattenstatus. Att bolaget har ekonomiska resurser och kompetens för att genomföra en hållbar dagvattenhantering i staden i enlighet med den nya dagvattenstrategin är också en viktig faktor för att nå handlingsplanens mål.

Den nya majoriteten ska inte göra samma misstag som den förra majoriteten genom att sätta en låg VA-taxa som högsta prioritet och därigenom bidra till en underhålls- och miljöskuld som efterkommande generationer får ta hand om. Vi måste investera i robust vatten- och avloppshantering som kan klara en ökande befolkning och stora nederbördsmängder till följd av klimatförändringarna. Idag byggs även Henriksdals reningsverk ut med ny modern teknik för att med ökad kapacitet och förbättrad rening kunna hantera en växande stad. Bolaget behöver således genomföra denna taxehöjning.

Bilaga

Reservationer m.m.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) och borgarrådet Lotta Edholm (FP) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Hemställan från Stockholm Vatten AB om höjning av avgifterna för allmänna vattentjänster avslås.
2. Stockholm Vatten AB anmodas att återkomma med reviderat förslag till avgiftshöjning utifrån vad som anføres nedan.
3. Därutöver anføres följande.

Den föreslagna taxehöjningen är iögonfallande stor. Detta beror på att den rödgrönrosa majoriteten i kommunfullmäktige antagit vidlyftiga och skadliga ägardirektiv som i mycket stor omfattning ökar bördan och belastningen på stockholmarnas gemensamma vattenbolag.

Under alliansens majoritet drevs Stockholm Vatten AB kostnadseffektivt utifrån rådande lagstiftning, bolagets bästa och med VA-kollektivets intresse för ögonen. Bolaget fokuserade då på kärnverksamheten vilket var nödvändigt efter misskötseln som det rödgröna styret 2002-2006 stod för med en verksamhet som gick långt utanför

VA-kollektivets intressen. Under 2006-2014 kunde Stockholm Vatten AB gå i frontlinjen för nya innovationer och ansvara för en rad miljöförbättringar samtidigt som bolaget hade landets lägsta taxa.

Vi ser nu med stor oro på hur den rödgröna majoritetens mycket omfattande och vidlyftiga ägardirektiv riskerar driva bolaget allt längre från ekonomiskt ansvarstagande och fokus på kärnverksamheten.

Vi delar bedömningen att en taxehöjning behövs med tanke på de utmaningar bolaget står för, inte minst avseende projektet Stockholms Framtida Avloppsrening. Dock ser vi också mot bakgrund av bolagets egen genomgång av de nya ägardirektiven, att en inte oansenlig del av taxehöjningen kan härledas till ny verksamhet som bland annat föranleder en rad nya tjänster.

Borgarrådet gör ett stort nummer av att man nu lämnar den modell för underhåll av ledningsnätet som bolaget använt sig av och istället går över till en modell där fullt fungerande ledningar kommer att bytas ut regelbundet. Detta beslut vilar på mycket instabil grund, vilket blir tydligt för den som läser borgarrådets synpunkter. Kostnaderna för detta systemskifte är mycket osäkra och behöver utredas i grunden. Troligen är de höga, vilket blir ytterligare ett skäl för den rödgrönrosa majoriteten att höja taxan för stockholmarna mer än vad som annars krävs.

Vi anser att ärendet ska återförvisas till bolaget med anmodan om att ta fram ett nytt förslag till taxa som baseras på bolagets faktiska behov för en långsiktigt hållbar finansiering utifrån dagens verksamhet, klimatutmaningarna samt de behov som uppkommer i och med projektet Stockholms framtida avloppsrening.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Stockholm Vatten AB medges att höja avgifterna för allmänna vattentjänster med 9 procent från 1 oktober år 2015 och 5 procent vardera under åren 2016 till 2018.

Stockholm den 3 juni 2015

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Katarina Luhr

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Regina Kevius och Dennis Wedin (alla M) och Lotta Edholm (FP)

med hänvisning till Moderaternas och Folkpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыtrande gjordes av Erik Slottnер (KD) med hänvisning till Moderaternas och Folkpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Stockholm Vatten VA AB:s VA-taxa för kunder inom verksamhetsområdet ändrades senast år 2011. Taxan ökades då med 9 procent. I ägardirektiven för åren 2015 till 2017 uppmanas bolaget att föreslå en taxehöjning för att stärka bolagets ekonomi.

Stockholm Vatten har som grund för sitt förslag om ökad taxa utrett kostnadsutvecklingen för nuvarande verksamhet, de ekonomiska konsekvenserna av projektet Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA) samt de nya ägardirektiven.

Inriktning och ambitionsnivån för VA-verksamheten under åren 2015-2017 innebär för år 2015 en ökad kostnad för VA-kollektivet om ca nio procent, inklusive underliggande kostnadsökning. Då inte alla åtgärder kan utföras fullt ut under år 2015 innebär det ingen belastning för bolaget att en taxehöjning kommer i andra halvan av 2015.

Projektet SFA, har en beräknad kostnad om ca 6 mdkr. Projektet kommer att medföra en ökning av VA-taxan om ca 25 procent, när anläggningen tas i bruk, räknat med dagens taxa som utgångspunkt. Direkta och indirekta kostnader för SFA kommer att belasta Stockholm Vattens resultat redan år 2015 och ca fem år framåt till dess att projektet är avslutat. Det gäller t.ex. kostnader för nedskrivning av de anläggningstillgångar som utgår när projektet genomförs. Totalt beräknas dessa kostnader uppgå till totalt ca 200 mnkr.

De underskott som uppstår i Stockholm Vatten-koncernen är hänförliga till Stockholm Vatten VA AB, som är den legala monopolverksamheten. Sedan ett antal år tillbaka har underskotten i VA-bolaget täckts av överskotten i moderbolaget Stockholm Vatten AB. En taxehöjning är således nödvändig, oavsett om man ser till Stockholm Vatten-koncernen i sin helhet eller enbart till Stockholm Vatten VA AB.

För att trygga Stockholm Vatten-koncernens ekonomi, krävs en taxeökning om nio procent under år 2015. För följande år, fram till 2020, krävs en årlig taxeökning om fem procent. Taxehöjningen ska täcka kostnadsökningen i rörelsen och stegvis anpassa VA-taxan till de förhållanden som kommer att råda när SFA genomförts.

Taxeökningen ger även ett ökat investeringsutrymme i VA-verksamheten med 200 mnkr per år, från nuvarande 700 mnkr per år till 900 mnkr årligen.

Stockholm Vatten AB

Stockholm Vatten AB beslutade vid sitt sammanträde den 7 maj 2015 att hemställa att kommunfullmäktige i Stockholm medger att avgifterna för allmänna vattentjänster får höjas med 9 procent från fjärde kvartalet år 2015 och med 5 procent vardera åren 2016 till 2018 samt att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Lars Svärd m.fl. (M) och Inga Osbjer (FP), *bilaga 1*.

Stockholm Vatten AB:s yttrande daterat den 28 april 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Vatten VA AB:s VA-taxa för kunder inom verksamhetsområdet ändrades senast 2011. Taxan ökades då med 9 procent. I ägardirektiven för åren 2015 till 2017 uppmanas bolaget att föreslå en taxehöjning för att stärka bolagets ekonomi.

Därutöver innehåller ägardirektiven en ambitionshöjning inom ett antal områden som medför ökade kostnader i verksamheten. Då ledtiden för att ändra inriktning och förändra eller starta nya verksamheter är påtaglig kommer bolagets kostnader att påverkas först under andra halvan av år 2015.

Ut- och ombyggnaden av bolagets avloppsrening (SFA), kommer att generera det största behovet av taxejusteringar över perioden 2015-2020.

Stockholm Vatten har som grund för ett förslag om ökad taxa utrett dels kostnadsutvecklingen för nuvarande verksamhet under kommande fyraårsperiod dels de ekonomiska konsekvenserna av och om- och utbyggnaden av avloppsreningen (SFA) och de nya ägardirektiven.

Den operativa verksamheten gynnas i dag av en låg kostnadsutveckling och låga energipriser. Även räntorna är historiskt låga och prognosticeras förbli så under ett antal år.

Om verksamheten skulle drivas vidare med oförändrad ambitionsnivå skulle, med nu gällande prognoser för utvecklingen av det allmänna kostnadsläget, energipriser och räntor, en taxehöjning i nivån 6 procent år 2015 vara tillräcklig för perioden 2015 till 2018. En ev. taxehöjning skulle också kunna fördelas under perioden. Taxehöjningen skulle då bli två procent per år.

Projektet Stockholms Framtida Avloppsrening, SFA, som har en beräknad kostnad om ca 6 miljarder kr kommer att innebära en ökning av VA-taxan om ca 25 procent när anläggningen tas i bruk, räknat med dagens taxa som utgångspunkt. Direkta och indirekta kostnader för SFA som t.ex. accelererad nedskrivning av anläggningstillgångar som blir obsoleta när projektet genomförs kommer att belasta Stockholm Vattens resultat redan år 2015 och ca fem år framåt eller tills projektet är avslutat. Totalt beräknas dessa kostnader uppgå till totalt ca 200 MSEK. Dessa

kostnader kan endera kompenseras med reavinsten från försäljningen av fastigheten Torsgatan 26 eller en succesiv taxehöjning. En taxehöjning om fem procent per år i fem år skulle dels ge täckning för förtida avskrivningar av befintliga anläggningstillgångar, dels lyfta taxan stegvis till den nivå som krävs för att täcka kostnaderna för SFA när den investeringen är genomförd. Alternativet är att höja taxan med 25 procent vid ett tillfälle när SFA tas i drift. Om reavinsten för försäljning av fastigheten Torsgatan 26 används till att kompensera nedskrivningar av obsoleta tillgångar kan en del av den ev. stegvisa taxehöjningen användas till ambitionshöjning i verksamheten. I ärendet föreslås en successiv taxehöjning.

Inriktning och ambitionsnivån för VA-verksamheten under åren 2015-2017 innebär för år 2015 en ökad kostnad för VA-kollektivet om ca nio procent, inklusive underliggande kostnadsökning. Då inte alla åtgärder kan utföras fullt ut under år 2015 innebär det ingen belastning för bolaget att en ev. taxehöjning kommer i andra halvan av 2015. Kostnadernas fördelning på olika åtgärder framgår av bilaga 1.

Följande scenario kan göras för höjningen av VA-taxan för de kommande fem åren;

Under perioden 2015 till 2018 beräknas Stockholm Vatten VA AB, under nu gällande ägardirektiv och med oförändrad taxa att generera ett underskott om totalt 787 MSEK, bil 2. Samtidigt beräknas Stockholm Vatten AB att generera ett överskott om totalt ca 215 MSEK, bil 3. Det totala underskottet i Stockholm Vattenkoncernen blir således ca 572 MSEK under perioden 2015 till 2018. Underskotten fördelning över tiden för Stockholm Vattenkoncernen blir; 2015 -136,6 MSEK, 2016 -92,0 MSEK, 2017 -155,1 MSEK och 2018 -188,3 MSEK.

De underskott som uppstår i Stockholm Vatten koncernen är i sin helhet hänförliga till Stockholm Vatten VA AB som är den legala monopolverksamheten. Sedan ett antal år tillbaka har underskotten i VA-bolaget täckts av överskotten i den icke monopolverksamhet som inte finansieras via VA-taxan och som bedrivs i moderbolaget Stockholm Vatten AB.

En omfattande taxehöjning är alltså nödvändig utifrån givna direktiv oavsett om man ser till Stockholm Vattenkoncernen i sin helhet eller enbart till Stockholm Vatten VA AB. Om en taxehöjning anpassas till att i huvudsak täcka underskottet i den verksamhet den avser, dvs. monopolverksamheten kan det överskott som genereras i den verksamhet som inte regleras av monopollagstiftningen allokeras till de åtgärder i ägardirektiven som inte kan finansieras av taxemedel. Detta finansiella utrymme för åtgärder enligt ägardirektiven som inte kan finansieras med taxemedel torde då bli mellan ca 25 till 45 MSEK per år under perioden 2016-2018 totalt ca 106 MSEK.

En taxehöjning kan av administrativa skäl inte träda i kraft förrän under andra halvan av 2015 vilket harmoniserar med den takt kostnaderna för ökade ambitioner ökar.

För att trygga Stockholm Vattenkoncernens ekonomi, täcka kostnadsökningen i rörelsen, täcka kostnaderna för samtliga åtgärder enligt ägardirektiven samt stegvis anpassa VA-taxan till de förhållanden som kommer att råda när SFA genomförts krävs en taxeökning om nio (9) procent under år 2015. För följande år fram till 2020 krävs

en årlig taxeökning om fem procent. Stockholm Vattenkoncernens resultat efter en sådan taxehöjning, genomförd andra halvåret 2015, blir;

MSEK	2015	2016	2017	2018
SV VA AB	-135,1	-28,3	-40,7	-21,5
SV AB	18,2	65,4	65,3	66,1
SV koncernen *	-116,9	37,1	24,6	44,6

*Tabellen kan inte summeras pga. koncerninterna transaktioner.

Tabell: Resultatutveckling Stockholm Vattenkoncernen. Taxehöjning 9 % från och med kvartal 4 2015 och 5 % åren 2016 till 2018.

Då de huvudsakliga överskott som genereras inom Stockholm Vattenkoncernen inte genereras inom monopolverksamheten står de inte i konflikt med Vattentjänstlagens bestämmelser om nödvändiga kostnader.

Den ovan skisserade taxeökningen ger ett ökat investeringsutrymme i VA-verksamheten med 200 MSEK per år, från nuvarande 700 MSEK per år till 900 MSEK per år.

Taxor för övrig VA-verksamhet som omhändertagande av dagvatten, mm är under översyn. Förslag om ändring av dessa taxor kommer att presenteras senare under 2015.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret som har svarat med ett tjänsteutlåtande i samråd med Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 maj 2015 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholms stads budget för 2015 och inriktning för 2016 och 2017 samt ägardirektiv 2015 – 2017 för koncernen Stockholms Stadshus AB, framgår att en taxehöjning av avgifterna för allmänna vattentjänster ska genomföras för en mer långsiktig hållbar finansiering av verksamheten, d.v.s. att säkerställa dricksvatten- och avloppshanteringen samt att öka underhållet av VA-nätet.

Stadsledningskontoret samlade bedömning är att taxehöjningen är nödvändig och i linje med rådande lagstiftning. I princip hela taxehöjningen kan förklaras av projektet SFA och av växande negativa resultatnivåer för koncernen, hänförliga till den allmänna kostnadsutvecklingen. Taxehöjningen ger även ett önskat utökat investeringsutrymme i befintliga anläggningar om 200 mnkr per år. Det förutsätter

dock att Stockholm Vatten har en bra styrning på sin investeringsverksamhet och fortsätter att utveckla den.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige, för stadens del, medger de av Stockholm Vatten AB föreslagna avgiftsändringarna från och med 1 oktober år 2015 samt årliga taxehöjningar om fem procent fram till år 2018.

Reservationer m.m.

Stockholm Vatten AB

Reservation gjordes av Lars Svärd m.fl. (M) och Inga Osbjer (FP) som framförde följande förslag till beslut.

Avslå VD:s förslag till beslut

Att i övrigt anföra följande:

Under alliansens majoritet drevs bolaget kostnadseffektivt utifrån rådande lagstiftning, bolagets bästa och med VA-kollektivets intresse för ögonen. Bolaget fokuserade då på kärnverksamheten vilket var nödvändigt efter misskötseln som det rödgröna styret 2002-2006 stod för med en verksamhet som gick långt utanför VA-kollektivets intressen. Under 2006-2014 kunde bolaget gå i frontlinjen för nya innovationer och ansvara för en rad miljöförbättringar samtidigt som bolaget hade landets lägsta taxa.

Vi ser nu med stor oro på hur den nya rödgröna majoritetens mycket omfattande och vidlyftiga ägardirektiv riskerar driva bolaget allt längre från ekonomiskt ansvarstagande och fokus på kärnverksamheten.

Vi delar VD:s bedömning att en taxehöjning behövs med tanke på de utmaningar bolaget står för, inte minst avseende projektet Stockholms Framtida Avloppsrening. Dock ser vi, inte minst mot bakgrund av bolagets egen genomgång av de nya ägardirektiven, att en inte oansenlig del av taxehöjningen kan härledas till ny verksamhet som bland annat föranleder en rad nya tjänster.

Då vi anser att omfattningen av de nya ägardirektiven inte bara är skadliga för bolaget utan även riskerar att vara tveksamma utifrån rådande lagstiftning måste vi motsätta oss omfattningen av denna taxehöjning.